

”Ihmiskauppaa? Eihän meillä...”

Hilkka Linderborg, Palvelupäällikkö, VTL

Maahanmuuttajapalvelut

Vantaan kaupunki, Sosiaali- ja terveystieteiden palvelut

24.1.2020

Määrät kasvussa

HS 16.1.2020 Ihmiskaupan uhreja tunnistettiin ennätysmäärä

Paavo Teittinen HS

VIRANOMAISET tunnistivat viime vuonna ennätysmäärän uhreja, joiden arvioidaan joutuneen Suomessa ihmiskauppaan liittyvän hyväksikäytön kohteeksi.

Asia käy ilmi ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän viime vuotta koskevasta katsauksesta. Auttamisjärjestelmä toimii Maahanmuuttoviraston yhteydessä.

Viranomaiset arvioivat, että 229 uudesta asiakkaasta 70 on joutunut ihmiskauppaan liitty-

vän hyväksikäytön kohteeksi Suomessa. Heistä 19 oli turvapaikanhakijoita. Yleisimmin uhri on Suomessa muulla oleskeluluvalla tai perusteella. Osa uhreista on Suomen kansalaisia.

Viranomaiset ovat arvioineet, että Suomessa hyväksi käytetyt ovat joutuneet yleisimmin pakotyöhön. Sitä on teetetty ravintola-alalla, siivousalalla ja rakennustyömailla. Pakkotyötä tai sen kaltaisia piirteitä on havaittu myös kotiapulaisten ja maatiloil-la työtä tekevien olosuhteissa.

Pakotyöhön Suomessa mah-

dollisesti joutuneita otettiin auttamisjärjestelmän asiakkaiksi viime vuonna 33. Uhrit ovat muita kuin Suomen kansalaisia, mutta työnantajat ovat toisinaan myös suomalaisia.

KATSAUKSESTA nousevat esiin pakkoavioliittotapaukset. Suomessa hyväksi käytetyistä ihmisistä 20:n arvioidaan joutuneen pakkoavioliittoon liittyvän ihmiskaupan uhriksi.

Pakkoavioliittoja tunnistettiin yli kaksinkertainen määrä edellisvuoteen verrattuna. Yhteensä

pakkoavioliiton uhreja otettiin asiakkaiksi viime vuonna 52.

Osa avioliitoista on solmittu ulkomailla ja jatkunut Suomessa. Katsauksen mukaan tapaukset paljastuvat usein lähisuhte- väkivallan yhteydessä.

Luku sisältää tapaukset, joissa avioliitto on solmittu tai sen solmimista on vaadittu Suomessa, sekä tapaukset, joissa liitto on alkanut ulkomailla ja jatkunut perheen saavuttua Suomeen.

Tärkeitä viranomaisia pakko- liittojen havaitsemisessa ovat poliisi, turvapaikanhakijoiden vas-

taanottokeskukset ja turvakodit.

Viime vuonna havaittiin myös kerjäämiseen pakottamista, rikolliseen toimintaan pakottamista ja seksuaaliseen hyväksikäyt- töön liittyvää ihmiskauppaa.

AUTTAMISJÄRJESTELMÄN asiakasmäärä on yli kaksinkertaistunut kahdessa vuodessa.

Siitä ei voi päätellä, että ihmis- kaupan uhrien määrä on kaksin- kertaistunut. Ihmiskaupan kal- taista hyväksikäyttöä tunniste- taan auttamisjärjestelmän mu- kaan entistä paremmin.

Vantaan 2019 lukuja

Ihmiskaupan uhrit (ilman pakolaisasemaa)

11 henkilöä

Ihmiskaupan uhrit (kv-suojelun piirissä)

20-25 henkilöä

Kysely 2016/2017 SOSTER:n sisällä ihmiskaupan uhrien määristä: kysely ei tuottanut yhtään tulosta. Pakolaisasiakkaiden joukossa ilmiö tunnistettu aikaisemmin.

Päätös: keskitettiin kaikkien ihmiskaupan uhrien asiakkuudet Maahanmuuttajapalveluihin 10/2018 alkaen.

Miksi tunnistaminen on vaikeaa?

”Tyypillistä ihmiskaupan uhria” ei ole:

- ihmiskaupan uhri voi olla mies tai nainen
- teini-ikäinen tai ikääntynyt
- suomalainen tai maahanmuuttaja
- Suomessa millä tahansa oleskeluluvalla
- paperittomana tai
- turvapaikanhakijana.

Ihmiskaupan uhrin ja tekijän suhteesta ei usein näy ulospäin, että siihen sisältyisi hyväksikäyttöä. Useimmiten ihmiskaupan uhria kontrolloidaan ”näkyättömin” keinoin uhkaamalla.

Lähde: Rikosuhripäivystys

Miten asiakkuuteen?

Useimmat vastaanottokeskusten kautta – kertovat VOK-aikana

Ihmiskaupan auttamisjärjestelmän kautta.

Ei suoraan kontaktia maahanmuuttajapalveluihin. Epäilyksiä paperittomien asiakkaissa.

Ennaltaehkäisevä ote?

- useimmat eivät tiedä, mikä on merkityksellistä tietoa – olemme tarinoiden varassa – vaikea päästä ”sisään”
- työntekijän ihmettely auttaa, tulee tavata usein ja antaa aikaa, jolle perustuu LUOTTAMUS
- työntekijän tulee huomata ja osata kysyä, ei ottaa itsestään selvyytenä
- vaatii luontaisen kontaktin (VOK, sosiaalityön ammattilainen, lääkäri, neuvola, poliisi jne. mutta myös tilat, joissa liikkuu paljon ihmisiä esim. taksi, lentoasema, rajavartio...
  - ”Olisin kertonut lääkärille, jos olisin saanut olla kahdestaan.”
  - Soitto poliisiin: ”Meillä on paperiton asiakas, tullut maahan salakuljettajan toimesta ja haluaa palata kotimaahan, kiinnostaako salakuljetus ihmiskauppana?” ”Oikeastaan ei kiinnosta, nämä on näitä, ohjaa hakemaan turvapaikkaa...”
  - Pienenkin epäilyksen herätessä, soita **Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän päivystysnumeroon p.02954 63177**, www.ihmiskauppa.fi

Mitä asiakkuudessa?

Erityistarpeet?

- Elämä ensin järjestykseen, arki kuntoon
- Tulee luoda hyvä suhde, jotta uskaltaa puhua, asiakas ei ensimmäisten tapaamisten aikana ota asiaa puheeksi, vaati luottamusta ennen kuin avautuu, tilannesidonnaista
- Monet tarvitsevat terapiaa - traumaattisia tilanteita ja kokemuksia
- Monella terapia alkanut turvapaikkaprosessin aikana SOS-kriisikeskuksessa, jonoa > heillä vahva kokemus, lähtökohtaisesti 10 kerran tapaamista ja sen pohjalta tarvittaessa räätälöity jatko
- Tuen muodot
  - terapia
  - tulkkipalvelua
  - sosiaalityöntekijän tuki omien voimavarojen vahvistamiseksi
  - ostopalvelusopimus ihmiskaupan uhrien tukitoimien järjestämisestä, Monika-Naiset Liitto ry
    - tuottaa erityispalveluita maahanmuuttajataustaisille naisille, jotka ovat kokeneet väkivaltaa. Ydinosaamista maahanmuuttajataustaisiin naisiin kohdistuvan väkivallan erityiskysymykset mukaan lukien ihmiskauppa.

Esimerkkejä

Yksinäinen nainen:

- asiakkuudessa vuoden verran, perheenyhdistäminen toteutui (lapset ja aviomies Suomeen), konkreettiset elämää parantavat tekijät vievät eteenpäin, perheen maahantulo muutti naisen olemuksen, itkuisuus lakkasi, uudet odotukset perheeltä, mies työtön, perhe odottaa rahaa, onko riski / pelko ajautua hyväksikäytetyksi > esim. vuokranantajat, eivät tunne systeemiä, voivat helposti tulla harhaan johdetuiksi

Yksinäinen nainen:

- ravintoloitsijoiden kotiapulainen ja ravintoloiden työntekijä; sai tyttärensä Suomeen, menee periaatteessa hyvin, työperäinen työlupa (kaksikin työtä, jotta saa toimeentulo edellytyksen Migri), käy Monika Naisissa, perheenyhdistäminen tavoitteena ja jota kohden mennään.

Perheettömät:

- ehkä vaikeammassa asemassa, ovat riippuvaisia (kiinni) viranomaisten tuesta, koska korvaa lähimmäiset, ei muita kontakteja – joku uppoutuu työtekoon ja toinen ripustautuu työntekijöihin, jollakin oikeusjuttu kesken, toimittajat kiinnostuneita > asiakas paljastanut liian yksilökohtaista tietoa, ydinperhe ja sukulaiset saaneet uhkauksia, aluksi pelännyt että joku voi heittää happa päälle, epäluuloinen kaikkea kohtaan.

Kiittävät usein vedet silmissä, kerrotaan kuuluvan työn kuvaan, alkavat kertoa kuinka kotimaassa ei voi luottaa, näkevät kuinka systeemiin voi luottaa

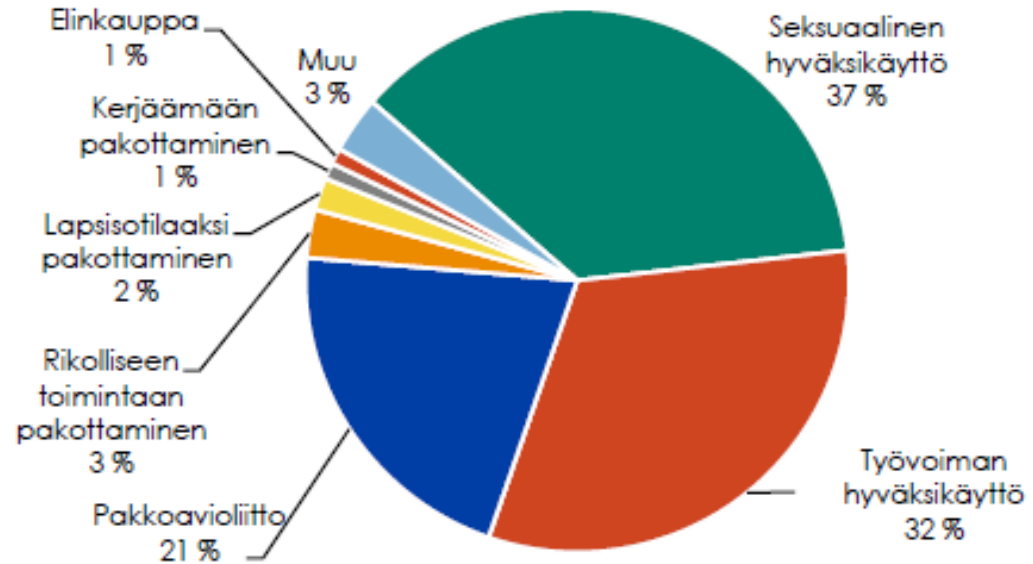
Osa lapsista saattanut syntyä raiskauksen tai työnantajan hyväksikäytön vuoksi > **ilmeettömät imettäjät** >, lastensuojelu tiiviisti osan kohdalla mukana, neuvolassa huomattu, kun lapsi ei kehity siten miten pitäisi, järjestetty päiväkotipaikkaa, > lapsen läpsimistä (ei puhumalla)

Ketkä asiakkuudessa / koko maa

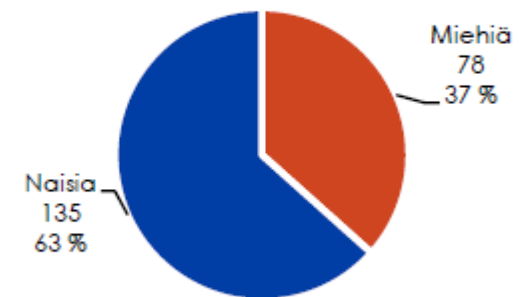
Lähde: Migri 10.12.2019

Hyväksikäyttötarkoitus (järjestelmään otetut)

Järjestelmään otettujen sukupuolijakauma

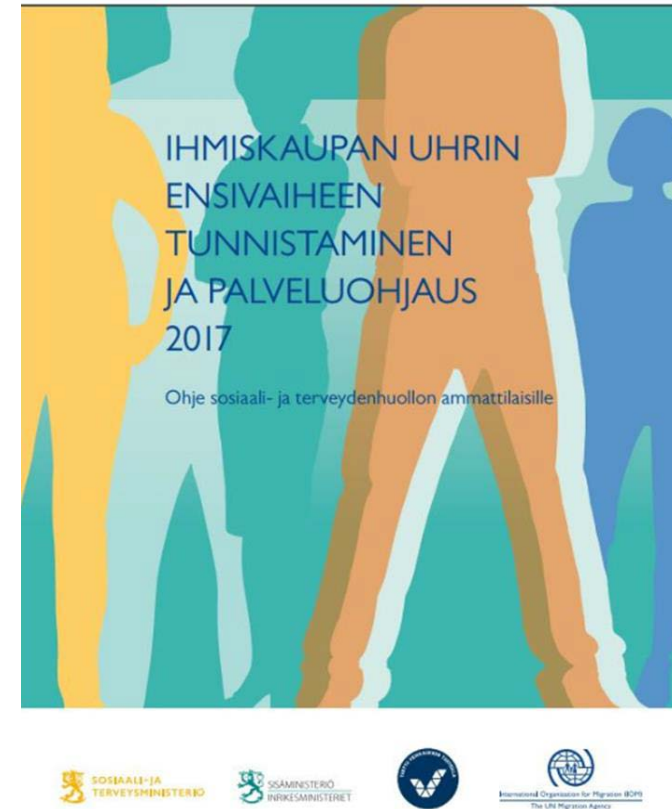

IOM-julkaisuja

- https://iom.fi/sites/default/files/IOM_julkaisu_210x270mm_web_final.pdf

- https://iom.fi/sites/default/files/pictures/IOM_julkaisu_web.pdf